



מסתורין בבית העלמין

כל חייו של הגאון הקדוש רבי חיים פינטו (הקטן), היו מקשה אחת של חסד. מידי יום ביומו סובב על פתחי הנדיבים בעיר בה התגורר, והתרימים עבור מצוות שונות שהזדמנו לפניו. את הכסף שאסף היה אוצר במטפחת, ובלילה נהג לבקש מהרבנית לכבס את המטפחת. מדוע? - תמיהה הרבנית - היא נקייה, המטפחת?! לא ולא! - אמר רבי חיים. ריח מביאש נודף ממנה. צחנת הממון...

בצאתו יום אחד מבית הדין הגדול בו שפט בצדק דלים, פגש ביהודי נכבד מעשירי הקהילה וביקש להתרימו עבור מצווה יקרה שעמדה על הפרק. אין לי כסף! השיב האיש ופשט זרועותיו לצדדין. אך רבי חיים לא הניח: יש לך כסף ואתה משתמט מן המצווה! כעס האיש והלך. אמר רבי חיים לתלמידיו: הביטו אחרי וראו שעד שלא ייכנס בפתח ביתו, ימות! הלכו אחרי וראו אותו מתמוטט על פתח ביתו ונעשה כאבן שאין לה הופכין.

כשהתוודעו בני משפחת העשיר לנבואתו הנוראה של רבי חיים, התקבצו אליו בזעקה: מדוע קילל הרב את אבינו? חלילה וחס! השיב רבי חיים. אני ראיתי את מלאך המוות כרוך אחרי וביקשתי להצילו באמצעות מצוות צדקה, כשם שאמר שלמה: "צדקה תציל ממוות". כשסירב, הפצתתי בו עוד מתוך רחמים על גורלו. מה עוד יכולתי לעשות?!

לא רק את חייו את הקדיש רבי חיים עבור עניי עירו, רק גם את מותו. וזה דבר המעשה העובר בחרדת קודש מאב לבנו בשושלת משפחת פינטו: שעות אחדות טרם השיב רבי חיים את נשמתו הטהורה ליוצרה, זימן אליו את אנשי החברא קדישא, וביקש למכור את זכות הנחת גופו הקדוש בקבר, לכל המרבה בתומתו עבור אבינו העיר.

השמועה על המכרז הצפוי בו תינתן הזכות לערוך את איבריו הקדושים של צדיק יסוד עולם, עשתה לה כנפיים בכל רחבי המחוז, ועשירים רבים החלו נחפזים על גבי סוסים מהירים, כשבידיהם אמתחות כסף. אדהכי והכי, השיב רבי חיים את נשמתו הטהורה ליוצרה, ובית העלמין התמלא רבבות יהודים שליווהו מתוך בכי ותאניה.

בעיצומה של הלוויה, נפתח המכרז שנמשך זמן רב ביותר, כשסכומים

אגדיים מוצעים על ידי העשירים בתמורה לזכות הגדולה. סוף דבר זה במצווה, יהודי אלמוני שהגיע מעיר רחוקה מאוד. את כספו נשא האיש בתוך מזוודה צמודה לגופו, כשבכוונתו למסרו לגבאי הצדקה עם סיום ההלוויה.

בתוך הדוחק הרב ששרר, לא חש הקברן הנדיב, בזוג ידיים זריזות הנשלחות לעברו ומחלצות ממנו לאט ובזהירות את המזוודה היקרה. עוד גופו רכון על חלקת הקבר וידיו מסדרות ברטט את איבריו הקדושים של הצדיק, נחתך בזריזות החבל שקשר אליו את המזוודה וזו החלה להיעלם בידי הגנב המפלס את דרכו לכיוון היציאה.

עם סיום הקבורה, פילחה את החלל זעקת שבר. הקברן שהתרומם מעל גבי הקבר, נוכח לחרדתו כי צרור כספו נשלל ממנו והוא נשאר בעירום וחוסר כל. גל זעם שטף את קהל המלווים נוכח חוצפתו ושפלות נפשו של הגנב. איך לא פחד לשלוח יד בכספו של הצדיק המופרש לטובת עניי העיר?! בחורים צעירים החלו בולשים אחר דמותו האפשרית של הגנב, אך מעבר לפקעת אנשים צפופה, לא ניתן היה לראות כלום בדוחק הרב ששרר בבית העלמין.

לפתע ניסרה את הדומייה זעקת שבר ופלצות. המלווים שניצבו בסמיכות לשער בית העלמין, נוכחו לתימהונם באדם הניצב פעור פה, כשראשו מוסב אחורנית ועיניו מאיימות ליפול מחוריהן. לשונו התלעלה בתוך פיו ומפעם לפעם בקעה מלועו יללת מגור שעשתה את המקום לחרדת אלוקים. הקברן ההמום עדיין מהגניבה הפתאומית, פילס את דרכו בתוך הדוחס, ועד מהרה זיהה בידי הדמות המשותקת את מזוודתו הגנובה...

עד מהרה נפוץ דבר הסיפור בכל רחבי העיר: עם התקדם הגנב לעבר שערי בית העלמין, חש לפתע בזרוע פלדה התופסת בעורפו ומונעת ממנו לזוז. הוא הסב את ראשו אחורנית ופגש לחרדתו ב... גאון הקדוש, רבי חיים, שזה עתה נטמן! כיצד העזת לגנוב את כספי?! - הטיח בו רבי חיים ונשמתו של הגנב כמעט פרח מקרבו מרוב פחד...

עוד ימים ארוכים התהלך הסיפור בקרב יהודי המחוז שהזדרזו לתרום מעות צדקה לשמו ולזכרו של הצדיק שהקדיש את חייו לעסק הצדקה וגמילות חסדים.



עין רואה

כוח הראייה היא מרכיב מרכזי ביותר באישיותו של האדם. מחקר שנערך מצא כי כשמזוים אחוזים מכלל היכולת החושית, מופנים אל חוש הראייה, בעוד החושים האחרים מסתפקים בהרבה פחות מכך. לולא כוח הראייה, הייתה התקשורת של האדם עם סביבתו מבוססת על חושי השמיעה והמישוש. מובן שהיכולת להבחין בדברים שאינם קרובים עד כדי מגע, הייתה נבצרת. כמו כן, לא הייתה כל דרך ליהנות מחכמתם של בני קדם שלא ניתן עוד לשמוע את קולם. כוח הראייה המשמש לקריאה, הוא הבסיס לכל חכמה שהאדם מבקש לרכוש.

העין מורכבת ממספר שכבות. השכבה הלבנה היא שכבת המגן של העין, מאחוריה יוצא שריר המקשר את העין אל המוח, ובעצם יוצר את היכולת להפוך את המראות הנקלטים למידע. על קדמת העין פרושה הקשתית. זו היא מערכת שרירים מסועפת, השולטת בשיעורי פתיחתו המשתנים של האישון השחור שבמרכז העין, דרכו מתבצעת פעולת הראייה. את היכולת המופלאה לשנות בקביעות את גודל האישון, העניק לנו השיי"ת כדי שהעין לא תסונוור מעוצמות אור פתאומיות, וכן שתוכל להסתגל לראייה במצבים של עלטה. בעוד מכת אור פתאומית

גורמת לאישונים להתכווץ במהירות בעזרת שרירי הקשתית, החשכה גורמת לאישון להתרחב. רק לתשומת לב: תנועת התכווצות והתרחבות האישונים, מגיעה לכדי אלפי שינויים בדקה אחת! פלאי פלאים. מחקרים גילו תופעה מעניינת: האישון עשוי להתכווץ גם נוכח מראה לא נעים, או כזה המסב עגמת נפש. במקרה כזה הנפש מעוניינת לצמצם את מימד המראה, ולכן מכווצת את האישון. לעומת זאת, מחזה מרנין, עשוי לגרום לאישונים להתרחב כדי לקלוט את המראות ככל היותר.

מנפלאות העין, הוא התזמון המפעים בו מותנעות צמד העיניים, חרף אי קיום גורם טכני הקושר אותן. לולא זאת, הייתה כל פעולת הסתכלות פעוטה הופכת לפרויקט מתיש.

תכונה מעניינת ביותר, היא יכולת הראייה התלת ממדית. עצמו עין אחת והביטו על החפצים שבסביבתכם. שילוח יד כדי ליטול את החפץ הקרוב, ותבחינו, כי בעצם אינכם יודעים כמה עליכם להרחיק את היד. ברגע שהנכם פוקחים זוג עיניים, המוח מזהה מלבד מימדי אורך ורוחב של חפצים, גם את מימדי עומקם. תלת מימד! זאת מכיוון שכל עין מקבלת את התמונה מזווית שונה. את הפערים המתקבלים, מתרגם המוח למימד שלישי בכוחו מושגת מידת עומקו של האובייקט הנצפה.

שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל



בס"ד, שב"ק פרשת וירא ט"ו מרחשוון תשע"ב | גליון 475

דברי הימים



יום הגשמים

מז' חשוון בארץ ישראל, עם ישראל פותח בבקשת "ותן טל ומטר לברכה". בימים עברו, כשאנשים גדולים התהלכו על הארץ וידעו להבין בטובתם של גשמים, היו מברכים למראה הגשם הראשון: 'מוזים אנחנו לך ה' אלוקינו על כל טפה וטפה וגו', ברוך אתה ה' אל רוב ההודאות! כיוון שנתמעטו הלבבות, חדלו לברך ברכה זו, אך גם אז אנו מוצאים את גדולי ישראל המברכים: 'יתפאר ויתגדל ויתברך שמו של מי שאמר והיה העולם, שהוא ממנה אלף אלפים ורבי רבבות של מלאכים על כל טפה וטפה שיורדת', ועוד נוסחאות.

אמר רבי שמעון בר יוחאי: שלשה דברים שקולים זה כזה, אלו הן: ארץ, אדם, מטר... ללמדך, שאם אין ארץ - אין מטר, ואם אין מטר - אין ארץ, ואם אין שניהם - אין אדם. אמר רבי יוחנן: שלשה דברים נתנו מתנה לעולם: התורה, והמאורות, והגשמים. מעשה בימי שמעון בן שטח שהיו גשמים יורדים בלילי שבתות עד שנעשו חטים כליות, ושעורים כגרעיני זיתים, והניחם לדורות הבאים, להודיע כמה החטא גורם.

אמרו בתענית: גדול יום הגשמים כיום שנתנה בו תורה; כיום שנבראו שמים וארץ; כיום קיבוץ גלויות; גדול יום הגשמים שאפילו ישועה פרה ורבה בו; שאפילו פרוטה שבכיס מתברכת בו; שאפילו גיסות פוסקות בו; אין הגשמים יורדים אלא אם כן נמחלו עוונותיהם של ישראל.

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו יוסף פינטו שליט"א

מוקדם להתיימש

הכדורים יכול כמות גדולה יותר? זו לא תהיה שאלה, כי את היקפי הכדור השני המיועד להטיל גרגר מיד אלף שנה, כלל לא נראה. טיפה אחת של נצח, גדולה מכל היקף דמיוני שמוחנו הקט מסוגל להכיל. הנהרות בכו על ששת אלפי שנות ריחוק. הקב"ה השיב להם במצווה אחת. קטנה. קצרת תוחלת. אבל מצווה, היא חיי נצח! טיפה אחת של חיי נצח, שכולה כנגד כל חיי העולם הזה אלפי רבבות פעמים.

אל אוהלו של אברהם הפתוח לארבע רוחות העולם כדי לקלוט נשמות אובדות, נקלעים שלשה ערביים, כשרגליהם מאובקות. האבק שברגליים, מסמל את הדשדוש המתמיד בעפריות. 'רגליים' הם מלשון 'הרגל'. סוג של התרגלות לתאוות וחומריות. הזדקנות בהם. אברהם אבינו חפץ להחזירם למוטב. ללמד אותם להסתכל במי שאמר והיה העולם. אך הוא מזהה בעיניהם את ניצוץ הייאוש... ערבים מבוגרים. כבר בילו את רוב ימיהם בשטות. עכשיו? לעת זקנה? מה כבר יועילו הכמה שנים הללו, לתקן מסכת חיים שלימה?!

הוא אומר להם: יוקח נא מעט מים! הביטו אל 'מעט המים' שניחמו את הנהרות מבכייתם. דקה אחת של נצח, שקולה כנגד כל החיים ויותר. מצווה אחת שזוכים לעשות למשך רגע, היא מיליארדי שנות חיים ביום שכולו ארוך. אז מה פשר הייאוש?!

אברהם אבינו מוקדם את ה"ערביים" הבאים בצל קורתו, באמירת: "יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם". את הרגליים ניתן לשטוף גם בהרבה מים, ולמה מקפיד אברהם, מכניס האורחים הדגול, על כמות המים לרחצה?

בעת בריאת העולם, הפריד הקב"ה בין המים התחתונים, אלו הימים והנהרות, לבין המים העליונים. פצחו הנהרות והאגמים בבכיה: ריבונו של עולם, מה נגרע חלקנו להיות למטה? אמר להם: יבוא יום שתעלו על גבי המזבח בקול רינה ותודה והמון חוגג. אלו ימים שבית המקדש עומד בתפארתו וכוהנים מנסכים מים על גבי המזבח בתופים ובמחולות. מיד התנחמו המים ושרו שיר ליצר בראשית.

באמת, קשה להבין את התפייסותם המהירה של המים. באורח לא מובן מבחינתם, נחרץ גורלם לבלות את ששת אלפי ימות העולם בתוככי כדור כלה ונפסד, והם מתנחמים במצווה אחת שתעשה בהם, אולי בעוד אלף שנה, אולי בעוד אלפי שנים. כמה שנים ניצב בית המקדש על תילו? כמה מאות. איך מרצה המעט הזה על גלות בת אלפי שנים?

ניקח כדור בגודל כדור הארץ ונמלא אותו בעפר. לצידו נעמיד כדור אחר ונמלא אותו בכמות עפר מספקת כדי להשליך גרגר אחד, אחת אלף שנים. אבל לנצח. איזה מן

ר"ת	יציא	כניסת	השבת
ירושלים	17:20	16:07	17:59
ת"א אשדוד	17:22	16:21	17:56
חיפה	17:20	16:11	17:56
ב"ש	17:23	16:25	18:00



השיעור השבועי מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבת בנימין 34, רובע י"ב, אשדוד. פרטים נוספים בטל: 08-8679897

ניתן לקבל את העלון במייל מידי שבוע, לאחר הרשמה במייל: info@shoovaisrael.com כמו כן ניתן לקבל במייל את דבר התורה היומי מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א לאחר הרשמה במייל: info@shoovaisrael.com

שכרו של אברהם אבינו

אמרו במדרש (בראשית רבה מ"ח): "הולך צדקות" זה אברהם וכו', "הוא מרומים ישכון", העלה אותו למעלה מכיפת הרקיע וכו', "מצודות סלעים משגבו" אלו ענני כבוד, "לחמו ניתן מימיו נאמנים", "יקח נא מעט מים", "מלך ביופיו תחזינה עיניך", "וירא אליו ה' באלוני ממרא".
מה ראו חז"ל לדרוש פסוק זה דווקא באברהם אבינו?

הוקשה להם לשון "הולך צדקות", היה לו לומר "רודף צדקות" או "מבקש צדקות". הולך צדקות זה אברהם שהיה הולך מעיר לעיר ונותן לאנשים לאכול כדי ללמדם שאכלו משל מי שאמר והיה העולם. ומעתה, כל מה שגמלו הקדוש ברוך הוא, היה כמידתו. כנגד שאמר "הרימותי ידי לא"ל עלייך", זכה ל"הוא מרומים ישכון". וכל מה שמונה המדרש בהמשך, 'ענני כבוד' 'לחם שמים' ו'באר מים', כולם מתנות שניתנו לו מידה כנגד מידה, כפי שאמרו במדרש (קהלת י"א א'): "שלח לחמך על פני המים", אמר לו הקדוש ברוך הוא: אתה אמרת "ואקחה פת לחם", חייך שאני פורע לבניך וכו', במדבר שנאמר "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים". אמרת "יוקח נא מעט מים", חייך אני פורע לבניך וכו'. במדבר שנאמר "עלי באר וגו'" וכו'. אמרת "והשענו תחת העץ", חייך אני פורע לבניך וכו'. במדבר שנאמר "פרש ענן למסך" (כסף מזוקק)



לא לפחד כלל!

דפוסי התרבות המשתנים ומדהירים את העולם לקראת התבהמות, עוצרים אותנו לפעמים בעיצומה של מלאכת החינוך ומציגים את השאלה הגורלית: האם זה אפשרי?! יש להם סיכוי לערכים שאנו מבקשים להנחיל?!

תמיד נדמה לאדם שהדור בו הוא הניצב הוא הקריטי ביותר מבחינת ניסיונותיו. זהו חלק מהניסיון. אין ספר שקיימת תופעה של 'ירידת הדורות', אך בעבר של עם ישראל היו תקופות קשות לא פחות מזו שלנו.

על דרך החתחתים שעשה אברהם אבינו עד שזכה להגיע אל האמונה האמיתית, למדנו הרבה בדברי חז"ל. החיפוש הבלתי פוסק אחר האלוקים. ניסוי ממושך של שלל ההצעות שהמציאו כוהני הדת השקריים, מנוסה מפני זרועות עוינות והתחככות מתמדת עם אב זקן בעל אמונות כוזבות. הרבה התחבטות וסבל היו מנת חלקו עד שהציץ עליו בעל הבירה ואמר: אני הוא בעל הבירה!

זמן רב ראה רק 'בירה דולקת'. אנשים אוכלים ושותים כאילו אין מחר. זו לא הייתה קבוצה מצומצמת של מבלי עולם. זה היה כל העולם! הוא בגפו, בכוחות שהשם העניק לו, התייצב מנגד לכל העולם, והודיע על אמונתו בחי העולמים. לכך נקרא שמו "אברהם העברי", שכל העולם בעבר אחד והוא בעבר אחר.

בפרשת השבוע אומר עליו השי"ת "כי ידעתיו למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'". הנה קראנו כרגע כמה מבחנים והתלבטויות חווה עד שנוכח באמינות האמונה. כיצד זה זכו בניו באמונתו זו מבלי לתהות אפילו על קנקנה? מבלי לקיים אפילו איזה שהוא סקירה סמלית על מגוון האמונות?

התשובה לכך, מסבירה גם את יכולתו של אברהם אבינו לחנך את ילדיו באותו דור תהפוכות. אחד הצדיקים קרא פעם: אינני מבין כיצד נוצרות שאלות באמונה. הן רואים בעיני בשר שמבקשים ממנו והוא עוזר?!...

דרך היהדות, היא לא רק מלחמות וניסיונות. זו היא דרך שפועלת! אחר שאברהם אבינו גילה שהאמונה פועלת, הוא כבר לא נדרש להוכיח לילדיו את צדקתה מכוח החקירה. הם זכו להרגיש מיד את ההתקרבות, את קבלת התפילות, את האור הרוחני המחלף אותם פתאום מחיי החומר. את הצצותי התכופות והרחימאיות שלך בעל הבירה.

אם אנו מפחדים לחנך, זה אולי כי אנו לא מרגישים מספיק שזה עובד עלינו. אברהם אבינו היה יהודי בכל ליבו ונפשו. לכך אמר עליו השי"ת: "כי ידעתיו למען אשר יצווה". הוא לא יפחד כלל!

מפראות

"יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם" (י"ח, ד')

מעט מים הוא רמז על הדמעות. מצאו בזה הרבה שהצדיקים מחו רישומי עוונות בכוח דמעות התשובה. אברהם אבינו רואה על הערבים 'אבק רגליים'. פגמים קשים. הוא אומר להם: "יוקח נא מעט מים". אותם מעט מים הזולגים מעיניהם. הם ישטפו הכול. (דברי יאשיהו)

"מהרי שלש סאים קמח" (י"ח, ו')

דרשו חז"ל (ב"מ פ"ז). 'מכאן שהאישה עיניה צרה באורחים, שהוא אמר קמח והיא אמרה סולת'. הקושיה מפורסמת: סולת וקמח, מי מהם משובח? וודאי סולת. אז מהיכן נלמדת צרות עיניה של האישה?

אמרו חז"ל בפרקי אבות (פ"א מ"ה) 'הי ביתן פתוח לרווחה ויהיו עניים בני ביתך ואל תרבה שיחה עם האישה'. מה הקשר בין מידת הכנסת אורחים המתוארת בראש המאמר למידת מיעוט השיחה עם האישה המצוינת בסופו? אך מטבע האישה שעיניה צרה באורחים. לזאת, כששומעת מבעלה על בוא אורחים, ממחרת להכין מאכלים משובחים שעלותם רבה, כדי שפעם אחרת יחשוב הבעל פעמיים טרם יזמן אורחים. אם יאמר לה הבעל: הכיני מאכל פלוני לכבוד האורח! תמהר ותכין מאכל משובח יותר שעלותו גבוהה יותר. עדיף על כן שלא יאמר לה הבעל כלום, ואז תעשה מדעתה את המאכל המשובח שהיה בדעת בעלה... לזאת אמרו לו חז"ל: 'הי ביתך פתוח לרווחה', אך, 'אל תרבה שיחה עם האישה'. אל תאמר לה

כלל מה להכין כדי שלא תחבל במצוות הכנסת האורחים שלך.

כיוון שאמר אברהם קמח ואמרה היא סולת, מכאן שענינה צרה באורחים... (חתם סופר)

"הוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו" (י"ח, ח')

אומרים חז"ל במסכת מועד קטן: 'אם הרב דומה למלאך ה' צבקות, יבקשו תורה מפיהו. ואם לא, אל יבקשו תורה מפיהו'. המאמר הזה של חז"ל, מיועד אל התלמידים הבאים לחפש להם רב. כלום ראו אלו מלאכים כדי שיוכלו לדעת אם הרב שעומדים לפניו דומה למלאך?

השוני העיקרי בין צדיק למלאך, הוא שהמלאכים 'עומדים', היינו, אינם מסוגלים להתקדם מעבר למדרגתם הראשונה, בעוד הצדיק 'מהלך', שהולך מחיל אל חיל. כשהתלמיד בא לברור לו רב, עליו לברור רב כזה שמוכן לפעמים לעמוד ולא להתקדם, עבור תכליתם של תלמידיו. זהו 'אם הרב דומה למלאך', שמניח לפעמים לעבודתו העצמית כדי לסייע לתלמידיו, יבקשו תורה מפיהו.

אברהם אבינו יכול היה להסתגר בין כותלי ביתו ולעבוד את השי"ת בהתפשטות הגשמיות. הוא בחר אמנם להניח להתעלותו האישית ולעמוד על גבי עוברי אורח בעת סעודתם כדי לקרבתם לקדושה. זו הכוונה 'הוא עומד עליהם תחת העץ', הוא בחר להיות 'עומד', ובלבד שיקרב נפשות לאבינו שבשמים.

(דברי יאשיהו)



ביקור חולים

בפרשת השבוע הקדוש ברוך הוא בא לקיים באברהם אבינו מצוות ביקור חולים. ידועים מאמרי חכמנו, אודות מעלת המצווה ותועלתה, עד שאמרו "המבקר את החולה נוטל אחד משישים בחוליו". יש שמונים את מצווה ביקור חולים כחלק ממצוות גמילות חסדים, אמנם, בעל הלכות גדולות בהקדמתו ורבי שלמה אבן גבירול באזהרות, מחשיבים אותה כמצווה מן המניין.

עיקר מצוות הביקור, לעמוד מקרוב על צרכי החולה, להושיט לו כל עזרה אפשרית, להמציא לו דברים הנצרכים לו כמאכלים, משקאות או תרופות, וכן לחוננו בעצה נבונה. באגדות חז"ל אנו מוצאים מצוות ביקור חולים בדרך נוספת: מעשה בתלמידו של רבי עקיבא שחלה ולא נכנסו חכמים לבקרו. נכנס רבי עקיבא לבקרו, ובשביל שכיבד וריבץ בפניו, חיה. אמר לו: רבי החייתני. יצא רבי עקיבא ודרש: כל מי שאינו מבקר את החולה כאילו שופך דמים! לאור דברים נוקבים אלו, ראוי לבקר את החולה בפועל ממש, ולא להסתפק בהתעניינות באמצעות שיחת טלפון שאינה מאפשרת לעמוד על מצבו וצרכיו. ככלל, ראוי לדעת כי במצוות ביקור חולים נאמרו שלשה טעמים, שגם בהיעדר אחדים מהם, נכון לקיים המצווה בגין הטעם הנותר. ואלו הטעמים: א. לעמוד על צרכי החולה ולסייע לו בפעולות הנבצרות ממנו עקב מוגבלותו. ב. להתעורר על ידי הביקור לבקשת רחמים על החולה. ג. שימצא החולה נחת רוח עם חבריו. לאור זאת, גם במקרה שהחולה שוכב בבית חולים, מוקף רופאים ואחיות מסורים, ראוי לקיים המצווה מחמת הטעמים הנוספים. כמו כן, כשאין אפשרות לקיים את הביקור בפועל, עדיין ראוי לקיים המצווה באמצעות שיחת טלפון או שליחת מכתב, המקיימים את הטעם השלישי.

כתבו בשם הרמב"ן שכל שביקר את החולה ולא ביקש עליו רחמים, לא קיים את המצווה. כי מעיקרי המצווה שייכמרו רחמיו על רעו ומתוך כך יעתיר עליו ברחמים עד שתחלצנו חמה. מהלכות התפילה על החולה: אם ניצב הוא לצד ערשו, יכול להתפלל ולבקש בכל לשון שירצה. ואם ניצב שלא בפניו, אז ישתדל להעביר בלשון הקודש דייקא. כמו כן, המתפלל על החולה בפניו, אינו חייב לדעת שם אימו. ואדרבה, לפעמים מוטב שלא יזכיר את שמו ושם שאימו, שכן בכך סרה מעימו מעט שליטת הדינים. כשמתפלל, יכול אותו בתוך חולי ישראל, ויאמר כך: 'המקום ירחם עליך בתוך חולי ישראל'.

הטובה ומחירה

כל אימת שהתרגשה צרה על משפחתנו, היה זקננו הקדוש רבי מאיר אומר: או נפרע או יפרע! כלומר, הצרה הזו היא מחירה של מתנה טובה. או שהתקבלה, או שתתקבל בעתיד.

בעולם הזה, כל דבר טוב כרוך במחיר. ילד נולד, הוא תיכף פורץ בבכי. בטנו כואבת לו. בכך הוא משלם את מחיר הלידה. הוא גדל קמעה ושיניו צומחות, שוב בוכה מכאבים. הנה הוא משלם את מחיר הגדולה. אפילו גדולה פעוטה כהתקדמות במשרה או שיפור במשכורת, עשויה להגיש שובר מחיר. כאב כזה או אחר שישימש פירעון לטובה.

עלינו להתפלל, שנשלם את המחיר טרם הגיע הטובה, כדי שנישאר עם הטעם הטוב בפה. זה פשר התפילה: "ותיטיב לנו באחריתנו יותר מראשיתנו". שהאחרית, תהיה תמיד טובה יותר מן הראשית.

רבי שלמה אבן דנאן מפאס – כ'–כ"ד חשוון תרפ"ט



לאורם נלך

שיעורים בעומק הש"ס בפני טובי הלומדים בישיבה הגדולה. בן כ"א שנים נקרא לכהן כחבר בית הדין הגדול, והפליא בפסקיו בענייני אישות, גירושין ועגינות. בשנת תרל"ה והוא בן ז"ך שנים, המו עליו מעיו לארץ הצבי ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה, אך הדרך ירט לנגדו והוא הוכרח לשוב. בשובו העמיסו עליו בני הקהילה את תואר גזבר ופרנס הציבור, ותוך תקופה קצרה נקרא לכהן גם כרב אב"ד ורב ראשי. רבנותו התאפיינה במנהיגות ללא חת ובהתמסרות מוחלטת לטובת בני עדתו. בכישורו רב רקם קשרי ידידות בין מנהיגי המדינה ומדינות שכנות, שעמדו לעזר רב לאחיו. בתקופת רבנותו, זכה לחבר את ספריו המפורסמים: "בקש שלמה" שו"ת, ו"אשר לשלמה", סיכום הפסקים שיצאו מהיכל בית הדין בראשותו. ביום הכיפורים של שנת תרפ"ט, השמיט במפתיע את המשפט "מיום כיפורים זה עד יום כיפורים הבא" באמירת "כל נדרי". הדבר היה לפלא בעיני מקורביו שהבינו שלא דבר ריק הוא. אכן, בתחילת חודש חשוון נתקף בחולי הקדחת, אך בחסדי שמים קם ממנו והתהלך בחוץ. שבועות מאוחר יותר, בעוד פניו מאירות כשמש בצהריים והוא ניאות לאור הנר בהבדלה של מוצאי שבת, חש פתע ברע, ושפתותיו החלו ממלמלות פסוקים ורזים סתומים. עוד תפילתו על לשונו, נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש. ז"ע.

רבינו נולד בעיר פאס שבמרוקו, לאביו הצדיק רבי משה אבן דנאן, פוסק ומקובל, חכם חרשים וכבוד ה' מלא, ולאימו מרת חנה, אשת חיל צנועה וחסודה. הבית הקדוש שיקף נאמנה את דרכו של הסב הדגול, המפורסם בשמו 'הרמב"ם אלפאסי', שחיבר ספרים גדולים על התלמוד בגאונות וחכמה. הרמב"ם היה בנו של רבי מימון, ממגורשי ספרד, מקובל קדוש ונורא, שהתפרסם עת נחלץ בכוח השבעת שמות קדושים מידי מוסלמים קנאים שביקשו לשורפו חי עקב פסק שפרסם בהלכות יין נסך. בעוד ילד רך, התבלט בשכל דק, זיכרון מופלא ומוח חד כתער. כדי לספק את צימאון נפשו, חיזר עימו אביו על פתחם של חכמי פאס, כדי שיצק מים על ידם וישביע בצחצחות נפשו. בהגיעו לגיל עשר בלבד, נסתלק ממנו אביו, אך אימו הצדקנית השתדלה בכל כוחה למלא את החסר. ויגדל האיש הלך וגדול בפלפול וסברה עמוקה, כמתואר בהרחבה בהקדמת בנו רבי משה לספרו. עקב יראתו הקודמת לחכמתו, פרסו עליו חכמי המקובלים אדרתם הצחורה, עוד בהיותו נער בן ט"ז שנים. מוחו הזך עמד לו לצעוד במשעולי הפרדס ולמלא ריאותיו מכל עצי בשמים בעקבות מוריו ורבותיו, אנשי שם מיורדי מרכבה. בן ח"י שנים שוטט בדעתו בחכמת הרז כזקן ורגיל והרצה